

Paata Šamugia (Gruzie)

„Vždycky jsem si přál psát špatné básně. Je s tím ale tolik práce, že mi nezbývá než psát jen mistrovská díla!“ Básník, pro kterého je tou nejtěžší věcí na světě psát špatnou poezii. Narodil se roku 1983 v Abcházii, dnes žije v Tbilisi a je významnou osobností gruzínské poezie. Do povědomí čtenářů se dostal zejména díky knize *Anti-Tqaosani*, jejíž název odkazuje na středověký epos *Muž v tygří kůži*, který je zároveň gruzínskou národní literární památkou. Šamugiova kniha se do slavného eposu nevybíravě opřela a vyvolala tím značnou kontroverzi – ještě dlouhé měsíce se o ní pak vedly debaty v televizi i tisku. Za další básnickou sbírku, *Akathistos*, byl spisovatel oceněn literární cenou Saba. Kromě psaní se Šamugia zajímá o vývoj webů, píše články a vede rozhovory s významnými literárními osobnostmi; je také šéfredaktorem portálu současného umění *demo.ge*. V roce 2014 vydalo nakladatelství Intelekti další z jeho čtenářsky náročných děl, básnickou sbírku *Schizospolečnost*, která mu opět vynesla literární cenu Saba. Šamugia se tak stal prvním současným gruzínským básníkem, který tuto prestižní cenu vyhrál v jedné kategorii dvakrát.

ukázky přeložil Ján Gavura

Básník – podnikatel'

Mám bezvívový styk v jazyku,
uzatváram kontrakty so slovesami a podstatnými menami,
vytváram prestávky a citoslovčia,
som básnik – podnikateľ.
Vedím diplomatické dohovory s binárnymi protikladmi,
stojím vždy po predpone – ako džentlmen,
ale pri minulom čase prižmúrim oko – a pekne drzo!
Kontrolujem si svoj základ – musím predsa stáť pevne.
Som básnik – podnikateľ.
Cvičím si tvary súvislostí – som vo forme.
Budujem si infraštruktúru tela obalenú v strúhanke – behám.
Ako oddych investujem hormóny
do prvého dievčaťa, čo mi skríži cestu – ups!
Žiadne intímnosti – len poéziu.
Som básnik – podnikateľ.
Oslobodzujem každého,
kto žil vo väzení vopred hotových odpovedí.
Je čas byť odsúdený na mier!
Je čas byť odsúdený na lásku!
Dalo sa to čakať!
Nulová tolerancia na drobné obsesie!
Som básnik – podnikateľ.
Skúšam eliminovať separatizmus – separé medzi jazykom
a ľuďmi:
ten, čo hovorí, vždy klame.
Ten, čo píše, sa vždy
vystavuje svojim napísaným klamstvám.

Moja lož je obyčajná,
zato moja báseň nie.
Som predsa básnik – podnikateľ.

Alibi

Pusťme sa do vypočúvania slov
Ich významy dávajú falošné alibi
Skrývajú krv
Z konca odseku už vidieť chvost zločinu
Jeho kôrka je pretkaná krvou
Stačí, že z nich stiahnete ich skamenené významy ako záves

A objavíte slovo MŔTVOLA v slove SKRIŇA
Alebo slovo POCHYBNOSŤ v slove LÁSKA
Či zbabelca schovaného za slovom SLOBODA
Horúca syntax viac nedokáže spojiť čiastky imaginácie.
Skúsme vypočúvať slová,
nastrčených svedkov,
keď zahladzujú stopy,
aby sme sa naveky stratili v priepasti skrátенých tvarov. Sledujte:
slovo MALÍČKÝ je väčšie než VEĽKÝ
Čierna skrinka je oranžovej farby
A LÁSKA..., ach, čo už tu povedať...
Kedysi som poznal jej význam,
keď však dnes vyskočím z ľubovoľného miesta,
zakaždým čľupnem na dno jazyka.

Výmena miest

Počuj, Bože, vymeňme si miesta!
Ty si vezmeš moje
a ja zas tvoje – ja budem Boh.
Nie je to až také ťažké, ako sa zdá.
Len musíš zhodiť nejaké to kilo,
Zmeniť účes, nechať ho dorásť,
Obliecť si keds, fajčiť tri škatuľky denne.
Je to trochu nuda, ale
musíš byť hlavička
(neznič mi imidž, ťažko som si ho budoval).
Každý deň sa ráno zobudíš v starom dome
a zakaždým budeš dostávať telefonáty
od svojho dočasného otca (môjho predošlého).
To nič, že ťa bude obviňovať,
že nepracuješ,
zvykneš si.

Medzitým sa budem maznať s anjelmi,
učiť sa božím spôsobom
a sledovať Zem cez ozónovú dieru.
Akoby som chcel niečo zmeniť,
Akoby som mohol niečo zmeniť,
Akoby som jestvoval.

Ešte raz o nedôležitosti smrti, podľa skutočných udalostí a prizdobené niekoľkými neužitočnými metaforami

Netreba smrti,
Je oveľa viac civilizovanejších spôsobov,
ako uľahčiť svojmu svedomiu.
Napríklad také napísanie básne,
dokonca aj zlej básne
(ale nie až takej zlej ako táto),
Sťažovanie sa na márnivosť,
Ísť do nákupného centra, na záchod, do vesmíru,
Ale nie na lepšie miesto, celkom určite.
Smrť je taká nesexy,
Ani nepoznám niekoho, koho by si ňou mohol pokúšať,
Možno nejaká náhodná staromódna vosková dáma, maximálne...
Normálna žena by ti však dala laktom do rebier,

Ako odpoveď na takýto banálny skutok.
Raz, keď som sa viezol autobusom 61,
Zomrela žena, čo sedela predou mnou.
Len tak, bez hanby, si tam umrela.
Aká nespravodlivosť – pomyslel som si,
A krv, ktorú si moje oči pripravili,
Sa naliali späť do zreničiek,
Ako dôkaz mojej ľútosti a zbytočného rozhorčenia.

5 x haiku

Vždy som chcel písať zlé básne,
ale vyžaduje si to titanskú námahu,
som prinútený písať iba majstrovské diela.

Môj otec

Potom tak oplešivel,
že sa mu na hlave dali čítať myšlienky.

Moja mama

Vytrhla všetky svoje bolesti
A nechala len tie najlepšie – bolestivé.

Toto mala byť báseň,
ale kým som prišiel k písaciemu stolu,
tak som ju zabudol.

Túto
báseň
píšem
vertikálne
aby
ostalo
miesto
pre
lastovičie
hniezda

Prebúdzam sa

Prebúdzam sa
aby som obnovil spojenie medzi telami a ich tieňmi,
miesto ich stretu starostlivo ostrím.
Viem, je to holý nezmysel,
ale ja sa prebúdzam,
aby moje nervy boli citlivejšie
na život
a krehké a bezcitné – smerom k spánku,
som básnik a predávam vlastné neurózy,
nežiadam nič.
Prebúdzam sa,
aby som evokoval vietor v korune
a praskanie – v hlasoch,

aby sa stratili hranice medzi smrťou a poéziou.
Aby som pozeral správy v televízii
a miloval superhviezdy a superhrdinov
(ako viete, nejestvuje jednostranná láska)
Takže, prebúdzam sa,
aby som zmnožoval myšlienky
a skracoval slová,
aby sa každá nasledujúca sekunda
zmenila v pamäti na posledné sekundy,
aby som dosiahol pokoj svätcov,
(je taká doba, že je čudné nebyť svätým).
Aby som cibril logiku vecí
a stal sa úslužný,
aby sa poézia stala presnejšou, potom matematika
a hroznejšou ako hlad...
Nechajte sa ukolísať k spánku, priatelia drahí,
Som tu
a prebúdzam sa...

Génius / A Genius

Keď som sa jedného rána zobudil zo zlého sna zistil som, že som sa v posteli premenil na hrozného génia.
Vždy som bol na to psychicky pripravený,
ale pre istotu som si to overil,
pozrel som na seba do zrkadla:
bez najmenších pochyb – som génius!
Dokonca aj plecia sa mi prihrbili,
ako nejakému titanovi,
a to nehovorím o svojom zdvihnutom obočí.
Vybíham z domu
a usilujem sa zohnať légiu dievčat, čo by do mňa boli fanaticky zamilované.
Môj ty bože! Koľko ich je!
Aký ťažký je život!
Ako len uniesť také ohromné množstvo lásky!
Prezidentské motorky znenazdajky zastavujú,
a PRVÁ OSOBA mojej vlasti vystupuje z auta, bozkávam ho na jeho PRVÚ OSOBNOSŤ
a on ma, na svojej strane, bozkáva na moje neskutočne talentované ruky,
nedovoľujem mu padnúť na kolená – som predsa skromný génius.
Gruzínsky patriarcha mi udeľuje požehnanie,
kňazi sa modlia pred mojou posvätnou ikonou.
Ženy si schovávajú moju podobizeň do podprsenky.
Tak na čo sa mám sťažovať?
No, keby som mal takú možnosť,
vybral by som si vznešenejšie telo,
svalnatejšie a mužnejšie.
A môj NOS – dlhý ako Faulknerova veta,
by bol kratší a určite nie krivý ako zobák...
Ale, žiaľ, som... som len GÉNIUS.

Prečo píšem

Často si kladiem túto otázku,
hoci na ňu nepoznám odpoveď,
a vždy, keď nemám odpoveď,
píšem.
Takže píšem, lebo nemám odpoveď,

to by mohla byť odpoveď na otázku –
pomyselný kameň, ktorý bol simultánne
hodený do záhrady toho, čo sa pýtal aj odpovedal.
Dúfam, že moja ďalšia báseň
začne opisom nádhernej krajinky,
detičky na prechádzke zelenou pešou zónou,
pokoj,
totalita pokoja,
vpustím dnu rozkošného psíka,
aby som znásobil účinok
(je to bežný symbol oddanosti
a, koniec koncov, vzbudzuje kladné emócie)
a báseň bude odsúdená zmeniť sa na odpoveď,
aby bola dôveryhodná ako očitý svedok, dôkaz,
ktorý mám podať, bude poézia,
všetko poézia a nič iné než poézia,
ale keď sa ma niekto spýta,
prečo stále píšem,
so strachom hľadím na hrb priepasti
medzi otáznikom a mojím telom.

Kompromis

Verím, že som videl Boha
stáť pred úradom pošty,
v ruke držal moju knihu a fľašu vodky.
Verím, že všetko je úplne jedno
a poradie vecí ostane bezo zmeny.
Verím, že poézia
sa stane čiernou kronikou
a moderátori budú na konci správ
rýmovať bankovú lúpež
alebo vraždu so žiarlivosťou,
podozrivým správaním Justina Biebera
či jeho podozrivou kariérou
a predpoveď počasia
bude estetický príklad bukolickej poézie.
Verím, že láska,
niekedy, skutočne jestvuje,
ako keď tvoj bozk obohatí
exkluzívny príbeh môjho tela.
Verím, že za našich dní
je robenie zla
totálna nuda,
ktorú praktizujú iba depresívni bankári.
Verím, že človek môže
zomrieť niekoľkokrát za deň
(bez perspektívy oživenia),
čo teda nie je príkladné správanie.

Verím, že smrť je hanebný kompromis,
a preto neverím tým,
ktorým sa podarilo zomrieť.